

**СУЧАСНА ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ІСТОРІЯ
УКРАЇНИ ТА СВІТУ:**

**методичні рекомендації
до виконання індивідуальних завдань**

Запоріжжя 2025

УДК 355.48(477+100) (072)
С89

Рекомендовано Науково-методичною
радою ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
(протокол №2 від 21.11.2025 р.)

Укладачі:

Фомін А.В., кандидат історичних наук, доцент

С89 Сучасна воєнно-політична історія України та світу : методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» всіх спеціальностей університету / уклад. А. В. Фомін. Запоріжжя: ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2025. 33 с.

У методичних рекомендаціях наведено поради і методичні підходи до виконання індивідуальних завдань з навчальної дисципліни «Сучасна історія воєнно-політичної історії України та світу», вимоги до оформлення, подання та оцінювання результатів виконання індивідуальних завдань.

УДК 355.48(477+100)(072)

© ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2025

ЗМІСТ

Вступ	4
Правила виконання індивідуальних завдань	5
Загальні критерії оцінювання	7
Основні напрямки тематики есе	8
Розподіл тем індивідуальних завдань між тематичними розділами навчальної дисципліни	10
Рекомендована література	14
Додатки	18

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Сучасна воєнно-політична історія України та світу» присвячений аналізу ключових світових військово-політичних подій та процесів від завершення «холодної війни» до сьогодення. Вона є однією з ключових для розуміння світових процесів та історичних трансформацій, проблематики гібридних загроз, які визначають не лише хід міжнародних відносин, а й економічний розвиток держав, регіонів та світу в цілому. Відбуваються зміни енергетичної та торговельної політики, а масові міграційні потоки, що впливають на глобальну безпеку. Розуміння економічних наслідків воєнних конфліктів допоможе аналізувати взаємозв'язок між військовою стратегією та соціально-економічною політикою держав. Курс дозволяє здобувачам вищої освіти проаналізувати місце України у системі міжнародної безпеки, оцінити роль НАТО, ООН, ОБСЄ, Ради Європи, ОДКБ та інших організацій, зрозуміти економічні, технологічні, екологічні аспекти безпекової політики – від санкційних режимів і воєнних бюджетів до відбудови і технологічних революцій після конфліктів. Під час війни надзвичайно важливою складовою гуманітарних та соціальних навчальних дисциплін є протиборство з російською пропагандою та російськими наративами, що так чи інакше проникають в інформаційне поле через соціальні мережі, онлайн платформи, стрімінгові сервіси. Для студента кожної з спеціальностей навчальна дисципліна також важлива з огляду на формування загальноуніверситетського кола спілкування та корпоративної атмосфери, а також Soft skills, зокрема: вміння презентувати та виступати публічно, вміння переконувати, вміння розповідати та активно слухати, працювати в команді, критично мислити та інших, а також розвитку емоційного інтелекту. Рівень складності курсу: науково-популярний.

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Індивідуальні завдання виконуються згідно із затвердженим семестровим графіком.
2. Індивідуальне завдання в обов'язковому порядку завантажується в систему Moodle.
3. У разі необхідності захисту індивідуального завдання здобувач вищої освіти має знати основні її положення та обґрунтовувати їх.
4. Індивідуальне завдання виконується з дотриманням академічних політик університету та не має містити плагіат.
5. Індивідуальне завдання оцінюється викладачем до підведення підсумків змістовного модулю.

Рекомендації щодо виконання індивідуального завдання

Індивідуальне завдання виконується здобувачами вищої освіти згідно з запропонованими викладачем темами. В процесі роботи над індивідуальним завданням тема може бути деталізована, звужена або уточнена. Здобувач вищої освіти має можливість не лише обрати тему індивідуального завдання, але й запропонувати власну та погодити її з викладачем. Темі індивідуальних завдань, для кращого розуміння проблематики, у курсі в системі Moodle та методичних рекомендаціях розподіляються між тематичними розділами навчальної дисципліни.

Індивідуальне завдання виконується у вигляді есе.

Даний вид завдань має безперечні переваги, які зробили його поширеним у визнаних університетах світового рівня. Зокрема, есе розвивають креативне та критичне мислення, здатність письмово висловлювати власну думку, робити це послідовно та аргументовано. Воно сприяє розкриттю індивідуальних якостей здобувача вищої освіти. У творчому есе немає жорстких рамок, що дозволяє студенту проявити унікальний стиль мислення й письма. Є можливість поділитися особистими враженнями, почуттями або ідеями, у той же час, обґрунтовуючи їх. Есе дає можливість експериментувати з формою, стилем і способом подачі думок. Робота з цим видом завдань часто потребує дослідження теми, що розвиває інтерес до нових знань і розширює розуміння світу. Ви вчитесь працювати з різними джерелами інформації. Кожен студент може обрати власний підхід до розкриття теми. Творчі есе вчать мислити самостійно, що є цінним у сучасному світі. Отже, творчі есе не лише сприяють успіхам у навчанні, а й допомагають здобувачу вищої освіти розвиватися особистісно, формуючи важливі навички, які знадобляться у подальшому житті.

За визначенням есе – короткий, як правило, прозовий твір, хоча може бути виконаний і у віршованій формі, який виражає особисту думку автора з певної теми. Воно має бути аналітичним, критичним, аргументованим та креативним. Його текст може містити думки, цитати, статистичну інформацію на підтвердження тих чи інших висловлених тез. У цьому разі запозичення мають бути оформлені згідно вимог відповідними посиланнями та списком використаної літератури. Як і будь яка робота, есе має складатися зі вступу (до якого може входити актуальність, постановка проблеми, мотивація здобувача вищої освіти, мети роботи), основної частини (викладу основного матеріалу, міркувань, фактажу, статистичної інформації, можливо, ілюстративний матеріал, які розкривають безпосередній зміст теми) та висновків. Бажано використовувати науково-публіцистичний стиль подання матеріалу. Намагайтеся уникати надмірного використання кліше, але додайте власні роздуми й емоційність, життєві ситуації на приклади з власного досвіду. Тези, викладені у есе, мають бути послідовними й аргументованими. Головне – висловлюйте власну думку, навіть якщо використовуєте чужі ідеї як основу. При підготовці есе не забувайте про те, що даний вид завдань, як правило, передбачає невеликий обсяг (максимум декілька сторінок тексту).

Щодо технічного оформлення індивідуального завдання, то воно повинно містити найменування теми, прізвище та ім'я виконавця, дані про належність до академічної групи та спеціальності університету. Зазвичай для розміщення подібної інформації використовується титульний аркуш, шаблон якого наводиться у цих методичних рекомендаціях (Додаток А).

Стандартний обсяг есе становить 3 – 6 сторінок формату А4 (враховуючи титульну), шрифт – ArieI, розмір шрифту – 14, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25 см. Поля з усіх боків – 2 см. За окремим погодженням з викладачем тематики та підготовчого етапу дослідження також можуть бути представлені наукові роботи у вигляді тез, статей-доповідей на наукові конференції різних рівнів, а також статті до наукових видань у співавторстві з викладачем.

Наразі кількість передбачених навчальним планом спеціальності індивідуальних завдань у семестрі – два.

Максимальна оцінка за індивідуальне заняття – 6-8 балів (встановлюється щосеместрово та визначається Робочою навчальною програмою дисципліни «Сучасна воєнно-політична історія України та світу»).

Слід пам'ятати, що викладач завжди надасть консультативну допомогу при створенні есе за необхідності.

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Кількість балів	Критерії оцінювання
1 – 2	здобувач вищої освіти, за допомогою компіляції джерел, в цілому висвітлює тему індивідуального завдання
3 - 4	здобувач вищої освіти, використовуючи компіляцію джерел, та додаючи власні приклади, повно висвітлює тему індивідуального завдання, надає короткі висновки.
Максимальна кількість балів	здобувач самостійно творчо осмислює тему індивідуального завдання, наводить значну кількість прикладів, в тому числі особистих, проводить порівняння та паралелі, формулює висновки та обґрунтовує їх.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТЕМАТИКИ ЕСЕ:

1. Воєнно-історична термінологія.
2. Геноцид як явище сучасної історії.
3. Окупаційні режими у сучасній воєнно-політичній історії.
4. Нації та націоналізм у воєнно-політичній історії.
5. Національно-визвольні рухи.
6. Національне лідерство (оберіть період та постать / постаті).
7. Розвиток інформаційного суспільства (явища, тенденції, світові впливи) та його вплив на воєнно-політичний розвиток.
8. Світ в умовах «зеленого переходу».
9. Рашизм: історичний виклик новітньої історії.
10. Релігійний чинник (можна визначити окремий період, регіон та конфесію) воєнно-політичних відносин.
11. Трансформація міжнародного порядку після «холодної війни».
12. Теорії міжнародних відносин і безпеки: інструменти аналізу сучасних конфліктів
13. Гібридна війна та багатовимірна безпека: військова, інформаційна, економічна, кібер та культурна.
14. Російсько-українська війна як стрес-тест глобальної системи безпеки.
15. Роль США, Китаю та «середніх держав» у новій конкуренції великих сил.
16. НАТО, ЄС, ООН, ОБСЄ: еволюція інституцій колективної безпеки.
17. Право війни та правосуддя: Міжнародне гуманітарне право, воєнні злочини, відповідальність і безкарність.
18. Санкції, експортний контроль і економічна війна як інструменти впливу.
19. Енергетична безпека, критична інфраструктура та війна ресурсів.
20. Кіберпростір і космос: нові театри воєнно-політичного протистояння.
21. Технології війни XXI століття: дрони, ШІ, автономні системи, розвідка й OSINT.
22. Інформаційні операції, пропаганда та стратегічні комунікації.
23. Міграційні та гуманітарні наслідки конфліктів: біженці, інтеграція, ксенофобія.
24. Ядерне стримування, нерозповсюдження та контроль над озброєннями.
25. Стратегії малих і середніх держав: балансування, стримування, коаліційність.

26. Дипломатія в умовах війни й кризи: треки переговорів, посередництво, публічна дипломатія.
27. Війна й економіка: ВПК, ланцюги постачання, відбудова та стійкість.
28. Геополітика регіонів: Східна Європа, Близький Схід, Індотихоокеанський регіон, Африка.
29. Громадянське суспільство, волонтерство й демократична стійкість у час війни.
30. Пам'ять, ідентичність і наративи: історична політика та її вплив на безпеку.

Зважайте на те, що:

- Перелік тематики не є вичерпним.
- Деталізація за темами наведена у наступного розділі.
- Ви можете запропонувати власні теми індивідуальних завдань.
- Теми одного здобувача вищої освіти не можуть співпадати.
- При виконанні індивідуальних завдань необхідно дотримуватися академічних політик.
- Плагіат заборонений.
- Есе здобувачів вищої освіти ні при яких обставинах не можуть співпадати між собою за змістом.
- При запозиченні тексту, наведенні цитат, статистичних даних, віршів, зображень та іншої інформації необхідно робити посилання на їх джерела та використану літературу, вказавши у квадратних дужках номер джерела у списку літератури та (через кому) номер (або номери) сторінки. Наприклад: [1, 9].
- Список використаної літератури має бути оформлений згідно Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».
- Приклади оформлення бібліографічного опису використаних джерел та літератури наведені у Додатку **В** цих методичних рекомендацій.
- Наведена у методичних рекомендаціях література не є вичерпною, навіть враховуючи додаткову. Здобувач вищої освіти має набувати навички самостійного пошуку джерел інформації, що є одним з основних програмних результатів навчання.

РОЗПОДІЛ ТЕМ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ МІЖ ТЕМАТИЧНИМИ РОЗДІЛАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ І. СТАНОВЛЕННЯ МОНОПОЛЯРНОГО СВІТУ (1991 – 2007 рр.)

Тема 1. Вступ до курсу. Термінологія, методологія та проблематика сучасної воєнно-політичної історії.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Війна і політика як взаємозалежні феномени: еволюція концепції Клаузевіца у XXI столітті: осмислення сучасного значення тези «війна – це продовження політики іншими засобами».
- Вплив технологічних інновацій на трансформацію воєнно-політичних відносин (від ядерного стримування до інформаційних та кіберконфліктів).
- Місце України у сучасній воєнно-політичній історії світу.
- Порівняльний аналіз воєнно-політичних моделей міжнародного порядку: біполярний, уніполярний та багатополарний світи (переваги й ризики моделей).
- Визначення поняття «гібридна війна» у сучасній науці та новітня воєнно-політична практика гібридних війн.

Тема 2. Формування новітньої системи міжнародних відносин (1918 – 1991 рр.).

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Версальсько-Вашингтонська система: спроба побудови стабільного миру після Першої світової війни.
- Міжвоєнна Європа як лабораторія нових форм тоталітаризму: вплив авторитарних режимів на міжнародну безпеку та структуру майбутніх конфліктів.
- Створення ООН як спроба побудови глобальної системи колективної безпеки.
- «Успішні кейси» функціонування ООН: досвід миротворчості, гуманітарної допомоги, культурного розвитку (ЮНЕСКО).
- Ялтинсько-Потсдамська система: формування біполярного світу: архітектура міжнародних відносин другої половини XX ст.
- Виникнення блоку НАТО та Варшавського договору: військове втілення політичного поділу світу.
- Європейська інтеграція vs Радянська модель «соціалістичної співдружності»: два полюси регіональної стабільності.

- Порівняння механізмів врегулювання конфліктів у системах Ліги Націй і ООН.
- Рух неприєднання: альтернатива біполярному світу чи ілюзія нейтралітету? (роль третіх сил у період «холодної війни»).
- Чи можливий «справедливий мир» у міжнародній політиці ХХ століття? (роздуми про мораль у дипломатії та реалізм у теорії міжнародних відносин).
- Від Версаля до Берліна: чи змінювалося розуміння безпеки у світовій політиці 1918 – 1991 рр.?

Тема 3. Світ після «холодної війни»: новий воєнно-політичний порядок (1991 – 2004 рр.).

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Розпад СРСР і формування нової архітектури міжнародних відносин: аналіз глобальних наслідків краху радянської системи для безпеки, економіки та геополітичного балансу.
- Геополітичне домінування США у 1990-х роках: «уніполярний світ» чи стратегічна ілюзія?
- Європейська інтеграція після Маастрихтського договору: від ЄС-12 до ЄС-32.
- Порівняння американської та європейської пропозицій глобального лідерства (по типу: США – «світовий поліцейський» vs ЄС – «нормативна сила»)
- Балканські війни 1990-х: уроки для системи колективної безпеки після «холодної війни».
- Глобалізація та регіоналізація як паралельні процеси сучасної міжнародної політики.
- Зміна природи війни: від міждержавних конфліктів до гібридних та асиметричних загроз.

Тема 4. Україна в умовах незалежності: формування воєнної та безпекової політики (1991 – 2013 рр.).

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Воєнна доктрина України 1990-х років: спроба поєднати нейтралітет і євроатлантичні прагнення.
- Розвиток Збройних Сил України у 1991 – 2013 рр.: від спадку радянської армії до пошуків власної моделі.
- Україна і програма «Партнерство заради миру»: перші кроки до співпраці з НАТО.
- Політика нейтралітету України та досвід нейтральних держав Європи (Австрія, Швейцарія, Фінляндія).

- Чи могла Україна зберегти ядерний статус? Історико-політична оцінка альтернативного сценарію.
- Вплив економічної кризи 1990-х на обороноздатність держави.
- Російський фактор у формуванні політики безпеки України.
- Чи була реальна альтернатива Будапештському формату гарантій безпеки?
- «Безпека через співпрацю» чи «безпека через стримування»? Українські дилеми 1990 – 2000-х років: між пацифізмом і стратегічним реалізмом.

Тема 5. Проблематика ісламського радикалізму в міжнародних відносинах XXI століття.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Ідейні витoki ісламського радикалізму: від Саїда Кутба до Осамі бен Ладена.
- Ісламський фундаменталізм як політичне явище: релігія проти секуляризму.
- «Аль-Каїда»: структура, ідеологія та глобальна мережа джихадизму.
- Теракти в Кенії та Танзанії (1998 року) та атака на есмінець USS Cole (2000 року): пролог до подій 11 вересня.
- Виникнення та феномен «Ісламської держави» (ISIS): нова хвиля терору.
- Рух Талібан: від боротьби з окупацією до встановлення влади в Афганістані.
- Поширення ідей ісламського радикалізму у світі XXI століття.
- Питання радикалізації молоді у мусульманських громадах Заходу.
- Вплив ісламського радикалізму на міграційні потоки в Європі.
- Економічні наслідки ісламістського тероризму.
- Між релігією і політикою: ісламський радикалізм як виклик для демократії та мультикультуралізму.
- Перспективи подолання ісламського радикалізму: освіта, міжкультурний діалог та розвиток.

Тема 6. Теракти 11 вересня 2001 року та «Війна з терором».

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Організація «Аль-Каїда»: структура, ідеологія, глобальні цілі.
- Події 11 вересня 2001 року: хронологія, наслідки, глобальний шок.

-
- «Війна з терором» як нова стратегія США: мета, концепція, геополітичне значення.
 - Вторгнення США до Афганістану (2001 року): легітимність, результати, помилки.
 - Іракська кампанія 2003 року: від боротьби з тероризмом до зміни режиму.
 - Міжнародна коаліція у «війні з терором»: партнери США.
 - Трансформація системи міжнародної безпеки після 11 вересня 2001 року.
 - Війна з терором і права людини: дилема між безпекою та свободою.
 - Роль ісламу в політичному дискурсі після 11 вересня 2001 року: стереотипи й ісламофобія.
 - Інформаційна війна і медійне відображення 11 вересня.
 - Тероризм як глобальний виклик XXI століття: нові форми, технології, мережі.

Тема 7. Революції та політичні трансформації в Грузії (Революція троянд), Україні (Помаранчева революція), Арабська весна (2003 – 2010 рр.). Арабська весна та воєнно-політичні конфлікти на Близькому Сході.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Революція троянд у Грузії (2003): суспільний вибух проти стагнації.
- Грузія після Революції троянд: успіхи та суперечності реформ.
- Міжнародний вимір Революції троянд: реакція Заходу та Кремля.
- Помаранчева революція в Україні (2004): від громадянського протесту до політичного символу.
- Медіа і Майдан 2014 року: роль мас-медіа, журналістів, соціальних мереж у мобілізації суспільства.
- Громадянське суспільство як рушій демократичних трансформацій у Грузії та Україні.
- Наслідки Помаранчевої революції: між надіями і розчаруваннями.
- Арабська весна? Чи «Арабське Бабіно літо»? Причини та перспективи арабських революцій.
- Сирія: від мирних протестів до затяжної громадянської війни.
- Арабська весна і поява «Ісламської держави»: трансформація терору.
- Гуманітарні наслідки Арабської весни: соціальний шок.

- Спільне і відмінне революцій початку XXI століття: від демократичних протестів у Європі до вибуху соціального гніву на Близькому Сході.
- Арабська весна і нова архітектура міжнародної безпеки: баланс сил, роль наддержав і кризи глобального управління.
- Вплив революцій початку XXI століття на розвиток політичної свідомості.
- Революції як прояв світової тенденції до боротьби за гідність, права людини і нові форми громадянської участі.

Тема 8. Російсько-грузинська війна 2008 року та її значення для світової безпеки.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Історичні передумови війни в Грузії: Південна Осетія та Абхазія у пострадянський період.
- Роль Росії у формуванні осетинського та абхазького сепаратизму.
- Внутрішньополітична ситуація в Грузії перед війною: курс на НАТО і реформи Саакашвілі.
- Загострення відносин між Росією та Грузією (2006 – 2008 рр.): санкції, енергетичний тиск, шпигунські скандали.
- Військове втручання Росії: масштаб, стратегія та тактика.
- Російське вторгнення у Грузію: геополітичне й економічне значення, міжнародна реакція та її наслідки.
- Миротворча ініціатива ЄС та її наслідки.
- Інформаційна війна 2008 року: перший масштабний медійний конфлікт нового типу.
- Соціально-гуманітарні наслідки війни: жертви, руйнування, біженці, міжнародна гуманітарна допомога.
- Визнання Росією «незалежності» Абхазії та Південної Осетії: наслідки для міжнародного права та світової безпеки, геополітичної перспективи, економічного розвитку регіону.
- Роль України у російсько-грузинській війні 2008 року.
- Російсько-грузинська війна як пролог російського вторгнення в Україну 2014 року.
- Російсько-грузинська війна у правовій та історичній оцінці світової спільноти.
- Повернення «політики сили»: нова епоха ревізіонізму у світових відносинах: злам післявоєнного світового порядку й занепад ілюзій про фукуямівський «кінець історії»/

-
- Бездіяльність ООН: проблема функціональності, складу Ради Безпеки, права вето та виклики для міжнародного правосуддя.

Тема 9. Революція Гідності та початок російської агресії проти України.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Передумови Революції Гідності: криза євроінтеграційного курсу України.
- Соціально-економічна ситуація в Україні напередодні протестів (2010 – 2013 рр.) як революційний чинник.
- Авторитарна еволюція режиму Віктора Януковича.
- Євромайдан як громадянський протест: цінності, вимоги, мотивації учасників.
- Роль студентської молоді у революційних процесах.
- Інформаційна війна Росії проти Євромайдану.
- Економічна та інформаційна війна Росії в Україні у 2013 – 2014 рр.
- Роль громадянського суспільства у перемозі Революції Гідності.
- Революція Гідності як новий етап розвитку національної та демократичної ідентичності.
- Революція Гідності та Захід: підтримка та пошуки компромісів.
- Початок російської агресії.
- Інформаційно-психологічні операції РФ проти України у 2014 році.
- Революція Гідності як феномен боротьби за демократію у XXI столітті
- Революція Гідності та народними революціями сучасності – Грузія, Туніс, Єгипет – порівняльний аналіз.
- Роль мистецтва, культури і символів у Революції Гідності.
- Міжнародний резонанс Революції Гідності: Україна як символ свободи у світі.
- Бігство президента Віктора Януковича та уряду й активний початок російської агресії: спланований сценарій, випадковий наслідок або використання можливостей?

МОДУЛЬ 2. КРАХ СТАРОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ЕВОЛЮЦІЯ ДО НОВОЇ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ (2014 – 2025 рр.)

Тема 10. Анексія Криму та російсько-українська війна (2014 – 2022 рр.).

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Аналіз перших кроків окупації півострова: тактики без розпізнавальних знаків.
- Політична криза в Україні після втечі Януковича та вікно можливостей для Кремля
- Юридичні аспекти «референдуму» та світова реакція.
- Міжнародно-правові наслідки дій Росії для глобальної системи безпеки.
- Використання гібридних методів, дезінформації, кібератак і психологічного тиску у окупації Криму та здійсненні проекту «Новоросія».
- Реакція світової спільноти на дії Росії 2014 р.
- Проголошення «ДНР» і «ЛНР» як наслідок гібридної агресії російської федерації.
- Катастрофа «МН-17» та її міжнародно-правові наслідки.
- Мінські угоди (2014–2015): дипломатія під тиском війни
- Умови, зміст і наслідки «Мінськ-1» і «Мінськ-2», їх історична й воєнно-політична оцінка.
- Роль громадянського суспільства та добровольчих батальйонів у захисті України 2014 – 2021 рр.
- Як громадянське суспільство компенсувало слабкість державних інституцій.
- Гібридна війна як наступальна стратегія Росії.
- Міжнародні організації та правові механізми протидії агресії.
- Економічні наслідки війни 2014 – 2021 рр.
- Трансформація української армії (2014 – 2022 рр.): шлях від хаосу до професійної сили
- Війна на Донбасі у світовому інформаційному просторі.
- Міжнародна солідарність із Україною: волонтерські мережі, культура, дипломатія.
- Вплив війни у 2014 – 2022 рр. на розвиток національної ідентичності.
- Анексія Криму та війна на Донбасі як пролог до масштабного вторгнення 2022 року.

Тема 11. Гібридні війни та інформаційна безпека у XXI столітті.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Поняття «гібридна війна»: терміни, підходи, дискусії.
- Історичні витоки гібридності.
- Гібридна війна як феномен XXI ст.
- Інформаційні війни та пропаганда. Дезінформація й маніпуляції у цифрову добу
- Кіберкомпонент гібридної війни
- Економічний примус і «енергетична зброя».
- Правове вимірювання гібридної агресії.
- Використання/зловживання нормами міжнародного права, «референдуми», паспортизація, судові й арбітражні війни.
- Гібридні кейси XXI ст. Росія: Грузія (2008 рік), Україна (з 2014 року); Іран – Ізраїль у кіберпросторі; Сирія як полігон проксі-війни; приклади Китаю в Індо-Тихоокеанському регіоні (інфо- та кібервектори).
- Україна як лабораторія протидії гібридним загрозам
- Уроки 2014 – 2022 років: волонтерська мобілізація, кіберрезерв, OSINT-спільноти, кризові комунікації, спростування фейків.
- Стратегічні комунікації (STRATCOM).
- Міжнародні ініціативи НАТО, ЄС та ООН у протидії гібридній агресії та гібридним загрозам у світі.
- AI, deepfake та майбутнє когнітивних операцій.
- Перспективи «війни нового покоління»: інтеграції кібер-, космічного, інформаційного, економічного й правового доменів та прогноз ескалаційних сценаріїв.

Тема 12. Міжнародні безпекові організації: ООН, НАТО, ОБСЄ.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Еволюція системи міжнародної безпеки після Другої світової війни.
- ООН і її роль у підтриманні міжнародного миру та безпеки.
- НАТО: від західного блоку до глобального гаранта безпеки.
- Розширення НАТО на Схід: історія, аргументи, реакція Росії.
- ОБСЄ як унікальний форум діалогу між Сходом і Заходом.
- Миротворчі місії ОБСЄ: від Балкан до України.
- Роль НАТО, ООН та ОБСЄ у врегулюванні конфліктів 1990 – 2010-х років.
- Україна і НАТО: від «Партнерства заради миру» до статусу кандидата на вступ.
- ООН і російсько-українська війна.
- НАТО і підтримка України після 2014 року.

-
- ОБСЄ і Україна: Спеціальна моніторингова місія (СММ) у 2014 – 2022 рр.
 - Проблеми реформування системи міжнародної безпеки.
 - Гуманітарний вимір діяльності міжнародних організацій.
 - Інформаційна та кібербезпека у стратегіях НАТО, ООН і ЄС.
 - НАТО як оборонний щит Європи після 2022 року.
 - ООН та проблема ефективності у XXI столітті: між ідеалами та реальністю.
 - Україна в системі колективної безпеки: уроки та перспективи.
 - Майбутнє глобальної безпеки: нові формати коаліцій, регіональні союзи, стратегічна автономія ЄС.

Тема 13. Війна Росії проти України: масштабне вторгнення.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Передумови повномасштабної агресії Росії: стратегічні цілі Кремля та відродження імперського реваншизму.
- 24 лютого 2022 року: початок «бліцкригу», що провалився.
- Битва за Київ: героїзм, стратегія, фактор лідерства.
- Битви за Харків, Чернігів, Миколаїв: оборонні операції та вплив маневреної оборони на зміну концепцій сучасної війни.
- Маріуполь: символ незламності та трагедії війни.
- Спротив українського суспільства: феномен національної єдності.
- Економіка воєнного часу: стійкість і адаптація України.
- Гуманітарний вимір війни.
- Інформаційна війна 2022 – 2025 рр.: боротьба правди і пропаганди.
- Гібридна складова війни: кібератаки, енергетичний шантаж, психологічний тиск.
- Поворотні моменти війни: Буча, Ірпінь, Харківський контрнаступ, Херсон, Авдіївка.
- Міжнародний вимір війни: об'єднання демократичного світу навколо України.
- Санкційна політика проти Росії: ефективність і виклики.
- Війна і трансформація НАТО та Європейського Союзу.
- Глобальні економічні наслідки війни.
- Китай у контексті війни.
- Позиції Індії, Туреччини та країн Глобального Півдня у війні Росії проти України.
- Роль Європейського Союзу у стримуванні російської агресії в Україні.
- Роль США у війні: від стримування до підтримки перемоги.
- Міжнародні злочини та правосуддя: трибунал за агресію РФ.

-
- Війна як каталізатор нової європейської ідентичності.
 - Початок війни в Україні 2014 року як новий період світового воєнно-політичного порядку.

Тема 14. Військово-політична роль США у сучасному світі.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Проблематика ролі США як глобального лідера після 2022 р.: нові виклики й можливості.
- Вступ Фінляндії та Швеції до НАТО: стратегічний прорив і дипломатичний успіх Вашингтону.
- Дилема американського лідерства: як збалансувати глобальні зобов'язання та національні інтереси.
- Глобальне суперництво США й Китаю: порівняльний аналіз стратегій стримування.
- Тайванська проблема та нові ризики американо-китайського протистояння.
- Індो-Тихоокеанський регіон як новий центр тяжіння американської воєнно-політичної стратегії.
- AUKUS і QUAD: як інноваційні альянси трансформують систему глобальної безпеки.
- США й Польща, країни Балтії, Румунія: нова архітектура східного флангу НАТО.
- Американська політика на Близькому Сході: баланс між союзництвом і втручанням.
- Політика США щодо Ірану та ядерної угоди: між санкціями і дипломатією.
- Відносини США – Ізраїль – Саудівська Аравія в умовах нових конфліктів регіону.
- Санкційна та митна політика США як інструмент глобального впливу.
- Технологічна конкуренція США й КНР: від штучного інтелекту до оборонних інновацій.
- Внутрішньополітична поляризація в США й її вплив на зовнішню політику.
- Феномен «втоми союзників»: чи зможе Вашингтон зберегти коаліційну єдність?
- Порівняльний аналіз стратегій США, Китаю й Індії у формуванні нових центрів сили.
- Майбутнє американського лідерства у світі: еволюція чи занепад гегемонії?

-
- Політика добровільного зречення від світової гегемонії Сполученими Штатами та її вплив на зовнішню політику країни та міжнародні відносини.

Тема 15. Роль Китаю у світових воєнно-політичних відносинах.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- «Мирне піднесення» чи «стратегічне відродження»: еволюція зовнішньополітичної доктрини КНР у XXI столітті.
- Поєднання комунізму та державного капіталізму як основа сучасної китайської ідеології влади.
- Модернізація Народно-визвольної армії Китаю: між обороною й глобальними амбіціями.
- Китайська військово-морська стратегія «синьої води» та її вплив на баланс сил у Тихому океані.
- Космічні й кібернетичні спроможності КНР як новий вимір глобального суперництва.
- Політика «мінімального ядерного стримування»: чи зберігає Китай ядерну поміркованість?
- Тайванське питання у XXI столітті: між визнанням, об'єднанням, стримуванням і глобальним конфліктом.
- Південно-Китайське море як арена нової геополітичної конкуренції в Азії.
- Відносини Китаю з Японією, Кореєю, Індією та АСЕАН: стратегія регіонального домінування чи співіснування?
- AUKUS, QUAD та інші формати як відповідь демократичного світу на зростання впливу КНР.
- Китай і Росія: «партнерство без обмежень» чи союз із прихованими суперечностями?
- Роль Китаю у війні Росії проти України: баланс між нейтралітетом і підтримкою Москви.
- Центральна Азія між Китаєм і Росією: приховане суперництво за вплив.
- Торговельні війни та технологічна конкуренція США і КНР як нова форма глобального протистояння.
- Санкційна політика Заходу і китайська стратегія технологічного самозабезпечення.
- Китай і Європейський Союз: від економічної взаємозалежності до політичної недовіри.
- Ініціатива «Один пояс, один шлях» як інструмент економічної експансії та політичного впливу КНР.
- Роль Китаю у міжнародних організаціях (ООН, ВООЗ, МВФ, ШОС, БРІКС): між реформізмом і ревізіонізмом.

- Пандемія COVID-19, біобезпека, генетичні дослідження та міжнародний імідж Китаю: виклики глобальній довірі.
- Китай і нова біполярність: чи стане XXI століття епохою суперництва США та КНР?
- Пандемія COVID-19: випадковий збіг чи спрямований підрив потенціалу конкурентів?
- «Справжній Китай» та його світовий імідж: дилема без шансів вирішення?

Тема 16. Міграційні та гуманітарні наслідки сучасних воєнних конфліктів.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Війна як системне порушення прав людини: механізми дегуманізації та руйнування соціальних інститутів.
- Взаємозв'язок війни, економічної нестабільності та міграції: причинно-наслідкові ланцюги XXI століття.
- Європейська міграційна криза 2015 – 2016 рр.: уроки для сучасної політики міграції та безпеки.
- Сирія, Ірак, Афганістан: порівняльний аналіз причин, масштабів і траєкторій міграційних хвиль.
- Російсько-українська війна: внутрішнє переміщення, зовнішня міграція та трансформація ринку праці в ЄС.
- Гуманітарні катастрофи і міжнародне право: Сребрениця, Дарфур, Маріуполь, Буча як прецеденти відповідальності.
- Біженці з України та Близького Сходу: спільні й відмінні виклики інтеграції в приймаючих країнах.
- Міграція як політична та інформаційна зброя: інструменти тиску на кордонах і в медіапросторі.
- Криза ідентичності в ЄС: мультикультуралізм, асиміляція чи інтеграція?
- Зростання ксенофобії та популізму в Європі та США: роль страхів, медіа та політичних підприємців.
- Безпековий вимір міграції: від прикордонного менеджменту до міської безпеки та радикалізації.
- Політика ЄС щодо біженців: реформування спільної системи притулку, перерозподіл і «зовнішнє вимірювання» кордонів.
- Росія як фактор міграцій у світі. Міграційний фактор як засіб впливу та зброя.
- Роль UNHCR, ВООЗ, ЮНІСЕФ і WFP: координація, фінансування та ефективність гуманітарної відповіді.
- Національні моделі прийому й інтеграції: порівняння підходів США, Німеччини, Польщі, Італії, Канади.

- Економічна інтеграція біженців: ринок праці, визнання кваліфікацій, підприємництво та фіскальні наслідки.
- Уразливі групи: діти, жінки, люди з інвалідністю – питання захисту від торгівлі людьми, насильства, експлуатації.
- Міграція і дезінформація: наративи, що підривають солідарність і політику притулку.
- Психологічні та освітні наслідки вимушеного переселення: травма, ресоціалізація, політика приймаючих освітніх закладів.
- Міжнародне гуманітарне право та відповідальність за воєнні злочини: прогалини механізмів захисту цивільних.
- Майбутнє гуманітарного реагування: від кризового менеджменту до стійкості спільнот і клімато-міграційних викликів.

Тема 17. Міжнародне право і воєнні злочини: виклики та перспективи правосуддя.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Женевські та Гаазькі конвенції як фундамент міжнародного гуманітарного права: еволюція та актуальність.
- Захист цивільного населення у збройних конфліктах: принципи розрізнення, пропорційності та запобіжних заходів.
- Статус комбатантів і некомбатантів: правовий режим, сірі зони та сучасні виклики.
- Воєнні злочини, злочини проти людяності, геноцид: порівняльно-правовий аналіз елементів складу.
- Міжнародні кримінальні трибунали для колишньої Югославії та Руанди: спадок, прецеденти, уроки.
- Міжнародний кримінальний суд у Гаазі: юрисдикція, принцип комплементарності та практичні обмеження.
- Проблема безкарності лідерів: імунітет посадових осіб vs *jus cogens* і обов'язок переслідувати.
- Суверенітет держави і міжнародне правосуддя: колізії, механізми узгодження та реформи.
- Політизація міжнародних кримінальних процесів: роль великих держав і вплив Радбезу ООН.
- Доказування у війні: збір, верифікація й збереження цифрових та польових доказів (OSINT, супутникові дані).
- Командна відповідальність і відповідальність за невжиття заходів: доктрина, стандарти доказування, кейси.
- Універсальна юрисдикція: національні процеси за міжнародні злочини (досвід Німеччини, Франції, Іспанії).
- Злочин агресії: історія інкримінування, юрисдикційні обмеження та ідея Спеціального трибуналу.

- Насильство щодо жінок і дітей у конфліктах: сексуальне насильство як воєнний злочин і механізми захисту.
- Знищення культурної спадщини та екологічні шкоди: межі кваліфікації (воєнний злочин, злочин проти людяності, екоцид?).
- Недержавні збройні актори та приватні військові компанії: прогалини відповідальності та регуляції.
- Кібероперації й автономні системи озброєння: чи застосовне МГП і як фіксувати злочини у кіберпросторі.
- Права потерпілих та репарації: від відшкодувань і конфіскацій до фондів для жертв.
- Перехідне правосуддя, амністії та комісії правди: межі примирення без безкарності.
- Перспективи МКС і міжнародної кримінальної юстиції: інституційні реформи, виконання ордерів і майбутнє відповідальності.

Тема 18. Дипломатія та дипломатичний етикет у сучасному світі.

Орієнтовні індивідуальні завдання з теми:

- Основи дипломатії та її значення.
- Дипломатичний протокол і етикет: старшинство, титулатура, прапори, подарунки, дрес-код, тости й розміщення.
- Міжкультурний протокол: як традиції Близького Сходу, Азії та Європи змінюють правила гри.
- «Тиха» дипломатія vs публічна дипломатія: порівняння інструментів, ризиків і результатів.
- Е-дипломатія та комунікації в реальному часі: канали МЗС, чат- та відеоперемовини, безпека й етикет.
- «Facebook» та «X»-дипломатія: стратегії контенту, кризові твіти, цифровий етикет і репутаційні пастки.
- Націобрендинг і публічна дипломатія: як держави конструюють міжнародний імідж.
- Дипломатія під час війни: канали деескалації, гуманітарні коридори, перемовини під санкційним тиском.
- Економічна та санкційна дипломатія: примус, стимулювання й «цільові» пакети.
- Посередництво та фасилітація: роль ООН, ОБСЄ, Ватикану й регіональних акторів у мирних процесах.
- Треки 1/1.5/2: взаємодія офіційної, напівофіційної й неофіційної дипломатії.
- Консульська дипломатія у кризах: евакуація, візова політика, захист громадян за кордоном.
- Кібердипломатія та цифрова безпека: норми поведінки держав, атрибуція атак і «червоні лінії».
- Протокол міжнародних самітів: логістика, безпека, медіа; аналіз фейлів і бенчмарків.

-
- Етика дипломатичної служби: конфіденційність, конфлікт інтересів, лобізм і прозорість.
 - Мова символів у протоколі: прапори, жестові коди, фото-топи та «тонкі сигнали» візитів.
 - Культурна, освітня та спортивна дипломатія: інструменти «м'якої сили».
 - Кризові комунікації МЗС: спростування фейків, стратегічні наративи, робота з журналістами.
 - ШІ та великі дані в дипломатії: моніторинг, аналіз настроїв, автоматизація брифінгів – можливості й ризики.
 - Внутрішньополітичний вимір дипломатії: взаємодія МЗС з парламентом, урядом, діаспорами та бізнесом.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базові

1. Алексєєв В. М. Взаємовідносини держави та суспільства : навчальний посібник. Дніпро : ГРАНІ, 2019. 172 с.
2. Вегеш М. Геополітика в постатях і термінах : підручник. Ужгород : Гельветика, 2020. 786 с.
3. Головченко В. І., Степанов О. П. Нариси з історії міжнародних відносин та зовнішньої політики країн Азії й Африки : навч. посіб. Київ : Юрисконсульт, 2014. 424 с.
4. Дронов В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2022. 131 с.
5. Історія міжнародних відносин : підручник / І. В. Алексєєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.
6. Історія України: суспільство, культура, державність : навч. посіб. / П. В. Вербицька та ін. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. 268 с.
7. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 464 с.
8. Сагайдак О. П. Дипломатичний протокол та етикет : підручник Київ : Знання, 2010. 398 с.
9. Zaporozhchenko Yu., Kolesnykov K., Tatarenko H., Fomin A., Zuieva O. Features of understanding social relations in modern law: theoretical, administrative, civil legal regulation. *CUESTIONES POLÍTICAS*. 2023. Vol. 41, N° 76. С. 347-355. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4176.19>.
10. Zaporozhchenko Yu., Tatarenko H., Fomin A., Mezeria O., Antonenko M. Historical and legal characteristics of main scientific concepts of origin of the State. *CUESTIONES POLÍTICAS*. 2023. Vol. 41, N° 79. С. 244-252. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4179.16>.

Додаткові

1. Андрущенко С. В. Україна в сучасному геополітичному середовищі : монографія. Київ : Логос, 2005. 286 с.
2. Антропологія трансформацій: українське суспільство в умовах глобалізації та міжкультурної взаємодії / за ред. М. Гримич. Київ : Дуліби, 2018. 184 с.
3. Артюшин Л. М. Теоретичні аспекти стратегій воєнної безпеки суспільства і держави : монографія. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 178 с.

-
4. Беу Дж. *Справжній Realpolitik: Історія*. Вашингтон : Бібліотека Конгресу, 2014.
 5. Беу Дж. *Realpolitik: Історія*. Нью-Йорк : Oxford University Press, 2015. С. 4–5.
 6. Бжезінський Зб. *Велика Шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи*. Львів, Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2000. 236 с.
 7. Бжезінський З. *Стратегічне бачення. Америка і криза глобальної влади*. Львів : Літопис, 2012. 168 с.
 8. Вегеш М. М., Петрінко В. С. *Геополітична енциклопедія : навчальний посібник*. 2020. 676 с.
 9. *Військова історія України : наук.-допом. бібліогр. покажч.* / уклад. Л. Дейнека; упоряд. І. Рудянин. Луцьк, 2021. 247 назв. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19352/1/Military_history.pdf
 10. Гантінгтон С. П. *Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку*. Пер. з англ. Н. Климчук. Львів : Кальварія, 2006. 474 с.
 11. Дюрозель Ж.-Б. *Історія дипломатії від 1919 року до наших днів* / Пер. з фр. Київ : Основи, 1995. 903 с.
 12. *Зовнішня політика України в умовах глобалізації (2020-2024 роки). Історична хроніка*. Київ : Інститут історії України, 2025. 563 с.
 13. Мокій А. І. *Міжнародні організації : навчальний посібник для студентів ВНЗ*. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 280 с.
 14. Кіссінджер Г. *Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті*. Київ : Видавництво Наш Формат, 2017. 320 с.
 15. Копійка В. В. *Європейський Союз: Історія і засади функціонування : навч. посіб.* Т. І. Київ, 2012. 759 с.
 16. Конвенція про запобігання злочинам геноциду та покарання за нього. 09.12.1948. URL: https://data.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text
 17. Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів. Міжнародний документ від 14.12.1973. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_389#Text
 18. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 11 листоп. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
 19. Котляр Ю. В. *Військова історія України : навч. посіб.* Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 111 с.
 20. Кузик П. *Націоналізм і шовінізм у міжнародних відносинах*. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 216 с.

-
21. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Воєнна історія країн світу: вчення про державу та право. Київ : Ліра-К, 2025. 618 с.
 22. Луцишин Г. І. Етнополітичні проблеми у міжнародних відносинах : навч. посіб. Львів : Растр-7, 2023. 244 с.
 23. Міжнародна інформаційна безпека : підручник. Київ : VADEX, 2023. 539 с.
 24. Міжнародні організації : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 223 с.
 25. Павлюк О. Політика США щодо Ісламської Республіки Іран: від співробітництва до енергії "стримування" : монографія. Чернівці : Букрек, 2016. 231 с.
 26. Плохій С. Ялта. Ціна миру. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. 412 с.
 27. Плохій С. М. Загублене царство. Історія «Русского мира» з 1470 року до сьогодні. Харків : ФОЛІО, 2019. 306 с.
 28. Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. 506 с.
 29. Плохій С. Російсько-українська війна. Повернення історії. Харків : КСД, 2023. 398 с.
 30. Плохій С. Присмерк імперії. Російсько-українська війна очима історика. Київ : Дух і літера, 2025. 368 с.
 31. Поле битви – Україна. Від «володарів степу» до «кіборгів». Воєнна історія України від давнини до сьогодення / упор. К. Галушко. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. 350 с.
 32. Самчук З. Повернення епохи Realpolitik: принцип задоволення проти принципу реалізму. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. № 2. С. 61 – 89.
 33. Сергійчик І. М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець ХХ ст.). Суми : Університетська книга, 2002. 288 с.
 34. Фрідріх Великий (Король Пруссії; 1712 –1786). Анти-Макіавеллі - Настанови про воєнне мистецтво своїм генералам. Київ : Арій, 2023. 287 с.
 35. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ : Наш формат, 2019. 608 с.
 36. Чупрій Л. В. Глобальна геополітика : навч. посіб. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2022. 321 с.
 37. Шаров Р. А. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Історія війн та воєнного мистецтва (у т.ч. воєнна історія України)». Одеса : ІВМС НУ «ОМА», 2024. 207 с.

38. International humanitarian law. A comprehensive introduction.
URL: <https://library.icrc.org/library/docs/DOC/icrc-4231-002-2019.pdf>

Web-ресурси

1. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України : веб-сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.08.2025).
2. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського : веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 20.08.2025).
3. Інститут історії України Національної академії наук України : веб-сайт. URL: <http://www.history.org.ua> (дата звернення: 20.08.2025).
4. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України : веб-сайт. URL: <https://ipiend.gov.ua/> (дата звернення: 20.08.2025).
5. Новітня історія України: від початку Другої світової війни до сучасності : Prometheus. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:KNU+101+2014_T2 (дата звернення: 20.08.2025).
6. Kortext : веб-сайт. URL: <https://kortext.com/> (дата звернення: 20.08.2025).
7. Research4life : веб-сайт. URL: <https://portal.research4life.org/> (дата звернення: 20.08.2024).
8. Інституційний репозитарій ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» : веб-сайт. URL: <https://dspace.mipolytech.education/home> (дата звернення: 20.08.2025).
9. Центральна державна науково-технічна бібліотека гірничо-металургійного комплексу України : веб-сайт. URL: <http://cgntb.dp.ua/> (дата звернення: 20.08.2024).

ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра мовних та гуманітарних дисциплін

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №

з навчальної дисципліни:

Сучасна воєнно-політична історія України та світу

Тема роботи:

Виконав/виконала :

Студент/студентка гр_

ПІБ.....

Перевірив:

доц. Фомін А.В.

Запоріжжя
2XXX

Приклади оформлення бібліографічного опису
використаних джерел та літератури
(згідно Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015
«Бібліографічне посилання. Загальні положення
та правила складання»).

Тип джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	Бовтуненко Є. Г. Історія України. Львів, 2026. 753 с
Два автори	Бім С. І., Корній О. П. Філософія освіти : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2019. 576 с.
Три автори	Пустовойтенко В. В., Максим Ю. Л., Яким Ж.С. Безпека життя : монографія. Харків : ХНПУ, 2027. 248 с.
Чотири автори	Інновації : навч. посіб. / Гура Д. Т., Чека О. С., Гриб О. М., Макар Ю. В. Тернопіль : ЗНУ, 2076. 989 с.
П'ять і більше авторів	Охорона: навч. посіб. / З. І. Підпільна та ін. 2-ге вид. Обухів : ЦУЛ, 2027. 564 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	Бут М. П., Пачур О. П., Петро Т. В. Психологія : навч. посіб. / за ред. Й. П. Лулула. Рівне : КУЛ, 2027. 392 с.
Без автора	Міжнародні відносини : монографія / за ред. Ю. А. Каланчука. Луцьк : КУЛ, 2026. 462 с.
Автореферати дисертацій	Перов Ю. П. Музикопепія : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 19.00.09. Київ, 2029. 32 с.
Дисертації	Клію М. М. Соціальний розвиток підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 09.00.09. Рівне, 2028. 344 с.
Законодавчі та нормативні документи	Процесуальний кодекс України : Закон України від 29.07.2019 р. № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 48-49. Ст. 236. Про освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2018. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2018).
Архівні документи	Лист Голови Співки «Первоцвіт» Г. Ф. Петренка на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Поповича щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. Архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.
Патенти	Вугільний комбайн: пат. 17748 Україна: МПК2 C00K11/00,

	G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.09; опубл. 27.08.09, Бюл. № 15. 4 с.
Стандарти	ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.
Каталоги	Історична спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Петров, О. В. Олійник. Харків, 2000. 64 с.
Бібліографічні покажчики	Іван Марченко : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Петрик. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 9).
Частина видання: книги	Окса А. П. Економічна політика. Двадцять років з правом : вибрані праці. Харків, 2027. С. 225–310.
Частина видання матеріалів конференцій (тези доповіді)	Оксіген І. І., Перець І.П. Дослідження проблем в Україні очима молодих вчених : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Луцьк, 3-5 жовтня. 2026 р. Луцьк, 2026. С. 20–43.
Частина довідкового видання	Гарбузова Г.М. Інноваційні педагогічні технології. Основи педагогіки освіти : словник термінів / за ред.: Т. О. Дмика, В. К. Колва. Рівне, 2024. С. 54–55.
Частина видання: продовжуваного видання	Безрук С. А., Хмель А. А. Дослідження оболонок. Вісник Запорізького університету. Фізико-математичні науки. Запоріжжя, 2025. № 3. С. 153–169.
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	Ксен Л., Куль Ю. Переваги роботи. Урядовий кур'єр. 2027. 1 листоп. (№ 109). С. 9.
Електронні ресурси	Дудь Р. А. Функції служби за законодавством України // Астрономічний науковий електронний журнал. 2027. № 9. С. 135–158. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf . (дата звернення: 10.11.2032).

Навчально-методичне видання

Фомін Андрій Володимирович

Сучасна воєнно-політична історія України та світу:

**методичні рекомендації
до виконання індивідуальних завдань
для студентів ОКР «бакалавр»
всіх спеціальностей університету**

самостійне електронне мережеве видання

Публікується в авторській редакції